

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น พ.ศ.๒๕๖๘

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่
อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ: กองการศึกษา ฯ องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น

ที่ ขก ๗๔๖๐๔/ ๓๐๒

วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง รายงานผลดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๗

เรียน นายองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

๑.เรื่องเดิม

ตามที่ บันทึกข้อความ กองการศึกษา ฯ ที่ ขก ๗๔๖๐๔/๒๘๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ ได้อนุมัติให้กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบต. เพ็กใหญ่ ออกดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นฐานของการสร้างทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น และสามารถพัฒนาเป็นพลัง ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น นั้น

๒.ข้อเท็จจริง

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบต.เพ็กใหญ่ ได้ออกดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นปัจจุบันเรียบร้อยแล้ว (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้าย)

๓.ข้อกฎหมาย/ระเบียบ/หนังสือสั่งการ

๓.๑ พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒

๓.๒ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

๓.๒ หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๑๖.๒/ว ๒๔๒ ลว. ๒๗ มกราคม ๒๕๖๕

๔. ข้อพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อทราบและเห็นควรพิจารณาอนุมัติให้ กองการศึกษา ฯ นำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

สืบเอก

(ธวัชชัย ถิ่นแก้ว)

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

- ความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ

- เห็นด้วย ขก ๗๔๖๐๔/ ๓๐๒ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

(นางสาวอภิญญา น้อยจันทร์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ

- ความเห็นของรองปลัด อบต.เพ็กใหญ่

- เห็นชอบขอ ๑๑.โปรดพิจารณา

๕๗๖

(นางแพทอง มิเถาว์ลัย)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

- ความเห็นของปลัด อบต.เพ็กใหญ่

เห็นชอบขอ ๑๑.โปรดพิจารณา

(นายสุพจน์ ดอนมังกุณ)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

- ความเห็นของนายก อบต.

() อนุมัติ ขอสั่งการ.....

() ไม่อนุมัติ เพราะ.....

ร้อยตรี

(ประเสริฐ สีสูวอ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และ ของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรม คำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคน กับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคน ไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย ที่เปลี่ยนไป

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ มีหน้าที่ในการส่งเสริม และทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญใหญ่ ได้เล็งเห็น ความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูล ด้านศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้ สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญใหญ่

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
บทที่ ๒ ฐานข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม/ประเพณี ในเขตพื้นที่ตำบลเพ็กใหญ่	๕
บทที่ ๓ ฐานข้อมูลด้านศาสนา	๑๒
บทที่ ๔ ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น แยกตามกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๙

บทที่ ๑
แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา นั้นๆ ต่อไป
๓. เพื่อให้มีฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบล

๒.ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญาหมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย”

กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจาก ประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็น องค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ แลการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้”

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญา ไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บ เป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ใน ชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกัน ขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การจัดการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสิ่งสมประสพการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ปรุง แต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๓. ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติคนไทยได้สร้างชาติสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมืองมีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีดังนี้ คือ

๑. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
๒. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
๓. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนหันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจาก

สังคมภายนอก

๔. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด ท้าที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

๔. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และ พฤติกรรม (Behavior)

๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนกับคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต

๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคง ความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม

๕. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา

๕. การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญา ไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย

๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน, เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป, การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การ หัตถเวชกรรมไทย , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ ๓ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนเช่นการบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การ อนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรมคือภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆเช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม , นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๖.ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ ๑๑ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ
๗. สาขาศิลปกรรม
๘. สาขาการจัดการองค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี
๑๑. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
๕. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ
๖. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

สภานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย ออกเป็น ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรมเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถ พึ่งตนเองในภาวะการณ์ต่างๆได้
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็น ธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของ สมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิต ของคนให้ เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ

๘. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานของ องค์กรชุมชน ต่างๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำ สอนทาง ศาสนาความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อ บุคคลและ สิ่งแวดล้อม

บทที่ ๒

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม/ประเพณี ในเขตพื้นที่ตำบลเพ็กใหญ่

ลำดับ	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑	บุญเข้ากรรม หรือ บุญเดือนอ้าย	- ตรงกับวันเพ็ญเดือนอ้ายหรือเดือนธันวาคม จัดทำโดยพระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส คือ อาบัติขนาดกลาง ต้องปฏิบัติฐานวิธีคือ ระเบียบเป็นเครื่องออกอาบัติ โดยให้พระสงฆ์เข้าไปอยู่ในเขตที่จำกัด ทรมานกายและชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ถือเป็นการแทนคุณมารดาที่ต้องอยู่กรรม(อยู่ไฟ) ด้วยการเข้ากรรมทำอยู่เก้าราตรี คือสามราตรีแรกเรียกว่า อยู่บรีवास และหกราตรีต่อมาเรียกว่า อยู่มานันต์ เมื่อครบเก้าราตรีจึงอัฟกาน คือ ออกจากกรรม โดยมีพระสงฆ์ ๒๐ รูป เป็นผู้สวดอัฟกาน การสวดระงับอาบัติ ภิกษุที่ออกจากกรรมแล้ว ถือว่าเป็นผู้หมดมลทินบริสุทธิ์ผุดผ่อง ชาวบ้านที่ทำบุญถวายทานแด่พระสงฆ์ระหว่างเข้ากรรมถือได้ว่ากุศลแรง	-ตรงกับวันเพ็ญเดือนอ้ายหรือเดือนธันวาคม	-วัดในชุมชน

ลำดับ	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๒	-บุญเดือนยี่ บุญคุณลาน หรือบุญคุณข้าว บุญกุ่ม ข้าวใหญ่	<p>- บุญคุณลานหรือบุญคุณข้าวเป็นพิธีกรรมฉลองภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยว ชาวบ้านรู้สึกยินดีที่ได้ผลผลิตมาก จึงต้องการทำบุญ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ในลานข้าวและในบางแห่งจะมีการสวดข้าวเพื่อฉลองความอุดมสมบูรณ์ กล่าวขอบคุณแม่โพสพและ ขอโทษที่ได้เหยียบย่ำพื้นแผ่นดินในระหว่างการทำนาเพื่อความเป็นสิริมงคลและให้ผลผลิตเป็นทวีคูณในปีต่อไป</p> <p>มูลเหตุของพิธีกรรม</p> <p>- มูลเหตุของพิธีทำบุญคุณข้าวหรือบุญคุณลาน เนื่องมาจากเมื่อชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จจะหาบฟ่อน ข้าวมารวมกันเป็น "ลอนข้าว" ไว้ที่นาของตน ถ้าวอนข้าวของใครสูงใหญ่ก็แสดงให้เห็นผู้ที่ผ่านไประู้ว่านาทุ่งนั้นเป็นนาดี ผู้เป็นเจ้าของก็ดีใจหายเหน็ดเหนื่อยจิตใจเบิกบานอยากทำบุญทำทานเพื่อเป็นกุศลส่งให้ในปีต่อไปจะได้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นอีกเรียกว่า"คุณให้ใหญ่ให้สูงขึ้น" เพราะคำว่า "คุณ" นี้มาจาก "ค้ำคุณ" หมายถึงอุทิศหนุนให้ดีขึ้น ช่วยให้เจริญขึ้น</p>	-เดือนยี่หรือเดือน มกราคม	วัด/ชุมชน

ลำดับ	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๓	-ประเพณีบุญข้าวจี	-บุญข้าวจีหรือบุญเดือนสาม เดือนนี้ชาวนาส่วนใหญ่ถือกัน ตั้งแต่โบราณมาว่าเป็นเดือนคู่ ขวัญข้าวคือมีการถวายข้าวเปลือก พระและนิยมทำบุญบ้านสวนมนต์ เสร็จพิธี สงฆ์ แล้วก็สู้ขวัญข้าวตาม ธรรมเนียมพราหมณ์	-เดือนสาม -จัดขึ้นห้วงเดือน กุมภาพันธ์หรือ เดือนมีนาคมของ ทุกปี	-วัดในพื้นที่ ชุมชน/หมู่บ้าน
๔	ประเพณีบุญมหาชาติ	-บุญผะเหวดหรือที่เรียกกัน โดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็น ประเพณีบุญ ตามฮีตสิบสอง ของ ชาวอีสาน จะมีการ เทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบ ภายใน วันเดียวและบำเพ็ญคุณงาม ความ ดีจะได้อันสงฆ์ไปเกิด ในภพหน้า	-เดือนสี่ -จัดขึ้นห้วงเดือน มีนาคมของทุกปี	-วัดในพื้นที่ ชุมชน/หมู่บ้าน
๕	ประเพณีวันสงกรานต์	- ประเพณี สงกรานต์ ถือเป็น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ไทย ที่ถือ ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่ โบราณ เป็นวัฒนธรรม ประจำชาติที่ งดงามและฝัง ลึกเข้าไปในชีวิต ของคนไทย มานาน มีการทำบุญ ตัก บาตร สรงน้ำพระ รดน้ำขอพร ผู้สูงอายุให้อยู่เย็นเป็น สุขและ กิจกรรมต่างๆ มากมาย	-วันที่ ๑๒- ๑๕ เมษายน ของทุก ปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน -วัดใน พื้นที่ - อบต.เพ็กใหญ่
๖	วันวิสาขบูชา	-การบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนวิสาขะ หรือเดือน ๖ เนื่อง ในโอกาสวันคล้าย วัน พระพุทธ เจ้าประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับ ขันธ ปรี นิพพานพุทธศาสนิกชน จะ บำเพ็ญกุศล ท าบุญตักบาตร บริจาคทาน ปฏิบัติธรรมที่ วัด รักษาศีล ไหว้พระ ะ สวดมนต์ ฟัง ธรรม เวียน เทียน เจริญภาวนา ฯ	-วันขึ้น๑๕ ค่ำ เดือน	- วัดในพื้นที่

๗	ประเพณีบุญบั้งไฟ	<p>-ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็น ประเพณีหนึ่งของภาคอีสาน ของไทยรวมไปถึงลาว โดยมีตำนาน มาจากนิทาน พื้นบ้านของภาคอีสานเรื่อง พระยาคันคาก เรื่องผาแดง นางไอ่ ซึ่งในนิทานพื้นบ้าน ดังกล่าวได้กล่าวถึง การที่ ชาวบ้านได้จัดงานบุญบั้งไฟ ขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพระยา แถน หรือเทพวัสสกาล เทพบุตร ซึ่ง ชาวบ้านมีความ เชื่อว่าพระยาแถนมีหน้าที่ คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้อง ตามฤดูกาล และมีความชื่นชอบไฟเป็นอย่างมากหากหมู่บ้านใดไม่จัดท การจัด งานบุญบั้งไฟบูชา ฝนก็จะไม่ ตกถูกต้องตามฤดูกาลอาจก่อให้เกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้าน ได้ช่วงเวลาของประเพณีบุญบั้งไฟคือเดือนหกหรือ พฤษภาคมของทุกปี</p>	- เดือนพฤษภาคมของทุกปีหรือเดือนหกไทย	-โนนแพ่นพระลานหน้าพระเจ้าใหญ่อู่และศาลเจ้าพ่อสิบกกริ
๘	ประเพณีบุญเบิกบ้าน	<p>-“บุญเบิกบ้าน”เป็นประเพณี อีสานนิยมทำกันในเดือนหก หรือเดือน พฤษภาคมของทุก ปี คือการข าระล้างสิ่งที่เป็น เสนียดจัญไร อันท ำให้เกิด ความเดือนร้อนแก่ชาวบ้าน เมื่อฝนแล้งหรือไม่ตกต้อง ตามฤดูกาล การท ำบุญนี้แล้ว เชื่อว่าจะท ำให้ฝนตกและ ชาวบ้านก็จะอยู่เย็นเป็นสุขเพราะจะได้ท ำนาและปลูก พืชพันธ์ธัญญาหารต่างๆ ตามฤดูกาล เป็นความเชื่อ ทางไสยศาสตร์โบราณของ คนอีสาน ท ำพิธีกราบไหว้ ศาลปู่ตาของหมู่บ้าน หลังจากนั้นให้พระสงฆ์ท ำ พิธีกลางหมู่บ้าน สวดไชยะ มงคล ๓ คีน คีนที่ ๓ สวด เสร็จเอาหินไล่ผีป่าใส่หลังคาบ้านไล่เสนียดจัญไรและมีเร่ร้อนที่อยู่ในบ้านให้ออกไปช่วงเช้าตักบาตรเอาน้ำมนต์ กลับบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลกับ ตนเองและครอบครัว</p>	-เดือนพฤษภาคมของทุกปีหรือเดือนหกไทย	-ศาลากลางหมู่บ้าน

ลำดับ	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๙	ประเพณีวันเข้าพรรษา	-การเข้าพรรษาเป็นพุทธ บัญญัติ ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ ทุกรูปจะต้อง ปฏิบัติตาม หมายถึง การอธิฐาน อยู่ ประจำที่ไม่เที่ยวจาริกไปยัง สถานที่ต่างๆ เว้นแต่มีกิจ จา เป็น จริงๆ ช่วงจำพรรษาจะอยู่ในช่วง ฤดูฝนที่มี กำหนดเป็นระยะเวลา ๓ เดือน มีประเพณีสำคัญที่ ขาด ไม่ได้เลย คือ ประเพณี หล่อเทียน เข้าพรรษาและ ประเพณีถวายผ้า อาบน้ำฝน	-วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	- วัดในพื้นที่
๑๐	วันอาสาฬหบูชา	-การบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เนื่องในโอกาส วันคล้าย วันที่พระพุทธเจ้า ทรงประกาศ พระพุทธศาสนา เป็นครั้งแรก โดย การแสดงปฐมเทศนาโปรด พระปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตน มฤคทายวันจนพระอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุธรรม และขอบวช เป็นพระภิกษุรูปแรกใน พระพุทธศาสนา จนถือได้ว่า เป็น วัน แรกที่มีพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ครบ เป็นองค์พระ รัตนตรัย	-วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	- วัดในพื้นที่
๑๑	ประเพณีสารทเดือนสิบ	-ประเพณีสารทเดือนสิบมีมา ตั้งแต่พุทธกาลคาดว่าเมื่อ พระพุทธศาสนา เผยแพร่เข้ามาใน นครศรีธรรมราชเป็นการแสดง ความกตัญญูทวดเทวีต่อ บรรพบุรุษ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ ล่วงลับไปแล้วและเป็นโอกาส หนึ่งที่ได้รวมญาติพบปะพี่น้อง ที่อยู่ห่างไกล มีการทำขนมต่างๆ มากมาย เช่น ขนมไข่ปลา ขนมลา พอง บ้า ดีซ่า กง ก้านบัว เพื่อจัด สำหรับถวายพระสงฆ์ ซึ่งทางวัดจะ ได้เก็บไว้เป็นเสบียงในช่วงฤดูฝน	-วันแรม ๑ ค่ำถึง แรม ๑๕ เดือน สิบ	- วัด ใน พื้นที่

ลำดับ	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๒	ประเพณีวัน ออก พรรษา	-วันออกพรรษา หมายถึง วันที่พ้น จากข้อกำหนดทางพระวินัยที่ต้อง อยู่ประจำที่หรือในวัดแห่งเดียว ตลอด ๓ เดือน พระสงฆ์ได้ทำ ปวารณาเปิดโอกาสให้เพื่อน พระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนเรื่อง ความประพฤติของตน เพื่อให้เกิด ความบริสุทธิ์ ความเคารพนับถือ และสามัคคีกัน เมื่อออกพรรษาแล้ว จะได้นำความรู้จากหลักธรรมและ ประสบการณ์ที่ได้รับระหว่าง พรรษาไปเผยแผ่แก่ประชาชน พุทธศาสนิกชนจะไปทำบุญทำ ทาน รักษาศีลและฟังธรรมเป็นกรณี พิเศษ	-วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑	- วัด ใน พื้นที่
๑๓	ประเพณีบุญ มหากรฐิน	-การทอดกฐิน คือ การนำผ้ากฐินไป วางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์อย่างต่ำ ๕ รูป แล้วให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับ มอบหมายจากคณะสงฆ์ทั้งนั้นเป็น เอกฉันท์ให้เป็นผู้รับกฐินนั้น การ ทอดกฐินในแต่ละปีกำหนดให้มีการ จัดทอดกฐินขึ้นภายใน ๑ เดือน หลังวันออกพรรษา โดยวัดที่จะ สามารถ รับกฐินได้ต้องมีพระภิกษุ จำพรรษาโดยไม่ขาดพรรษาเลยแต่ ละวัด สามารถรับกฐินได้ปีละ ๑ ครั้ง การทอดกฐินนั้นมีหลาย ประเภทใน พื้นที่ตำบลสระแก้ว ส่วนใหญ่จะเป็นกฐินสามัคคี ที่มี เจ้าภาพร่วมกัน จะมีการ ตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการ แล้ว มีหนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่นด้วย	-แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึง กลาง เดือน ๑๒	- วัด ใน พื้นที่

ลำดับ	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๔	ประเพณีลอยกระทง	-ลอยกระทง เป็นประเพณีที่สำคัญ ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีความเชื่อหลายประการเช่น แสดงความสำนึกถึงบุญคุณของแม่น้ำที่ เรา ได้อาศัยน้ำกินน้ำใช้ การขอขมาต่อพระแม่คงคาที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงไปในน้ำการ สะเดาะเคราะห์และสิ่งไม่ดีต่างๆ ให้ลอยตามแม่น้ำ ไปกับกระทง และยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย	-วันเพ็ญ (ขึ้น ๑๕ ค่ำ) เดือน ๑๒	- วัด ใน พื้นที่
๑๕	ประเพณีการ บวช นาค	-ตามประเพณีชายไทย อายุ ๒๐ ปี บริบูรณ์ จะต้องบวชทดแทนบุญคุณพ่อแม่ การบวชสมัยก่อนต้องบวชกัน ๑ พรรษาปัจจุบันระยะเวลา อาจจะน้อย เช่น ๗ วัน ๑๕ วัน ๓๐ วัน การบวชถือได้ว่า ผู้บวชจะได้ ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะนำไปปฏิบัติอย่าง เคร่งครัด มีความอดทนอดกลั้น และเข้าใจโลกธรรม	-มีการดู ฤกษ์ยาม วันดี ได้ ตลอด ทั้ง ปี	- วัด ใน พื้นที่

บทที่ ๓

ฐานข้อมูลด้านศาสนา

ลำดับ	ชื่อวัด	ที่อยู่	ชื่อเจ้าอาวาส	จำนวน พระสงฆ์	จำนวน สามเณร
๑	วัดประทุมวัน	๑	พระครูพิสารปทุมมานุกูล	๔	
๒	วัดไทยสถิตย์	๒	พระครูวรสารธรรม	๒	
๓	ที่พักสงฆ์นาควิชัย	๓		๑	
๔	วัดสามัคคี	๔		๑	
๕	วัดศรีสง่า	๖		๑	
๖	วัดสว่างอารมณ์	๗	พระครูสิริพลญาณพิสุทธิ (สวัสด์ น.ธ.เอก ป.ธ. ๕.พธ.บ.)	๔	
๗	วัดสุคนธาवास	๘			
๘	วัดธงชัย	๙			
๙	สวนธรรมพุทธฐาน วัดทุ่งพืด	๓๑๔ ม.๙	พระครูสังฆรักษ์ ธวัชชัย ฐานวิโร		
๑๐	วัดโนนแท่นพระ	๑๐		๓	
๑๑	วัดป่าสุริยาเย็น(ธ.)	๑๑	พระอาจารย์บุญเพ็ง สมโน	๓	

๑. วัดประทุมวัน บ้านสระบัว บ้านเพ็กใหญ่

๒. วัดไทยสถิตย์ บ้านยานาง บ้านโนนแต่

๓. ที่พักระถางนาควิชัย บ้านนาคสะตุง

๔. วัดสามัคคี บ้านโคกสี

๕. วัดศรีสง่า บ้านหนองสะแบง

๖. วัดสว่างอารมณ์ บ้านโคกกลาง

๗. วัดธงชัย บ้านทุ่งแค

๘. วัดสุคนธาवास บ้านโนนหอม

๙. วัดโนนแท่นพระ บ้านยานาง บ้านโนนแต่้

เจ้าพ่อสิบกกริกรมย์ โนนแท่นพระ

๑๐.วัดป่าสุริยาเย็น

บทที่ ๔

ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น แยกตามกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แยกตามกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม

ลำดับ	ภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	นางนิยม ขวากุดแท้	๓๖ ม.๔ ต.เพ็กใหญ่
๒	กลุ่มผักปลอดสารพิษ	นายวสันต์ ปะวะระ (ประธานกลุ่ม)	ม.๒ ต.เพ็กใหญ่
๓	เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	นายเชื้อม บัตรมาตย์	ม.๒ ต.เพ็กใหญ่
๔	เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	นายมนตรี ศรีอัครวินต	๑๙๙ม.๑๑ ต.เพ็กใหญ่
๕	เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	นายทองหลั่น แสงทองเกิด	๗๘ ม.๗ ต.เพ็กใหญ่
๖	เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	นายนนท์ เถาเบา	๘๑ ม.๘ ต.เพ็กใหญ่
๗	การเลี้ยงปลาบ่อดิน	นายหนูจันทร์ แก้วคำหอม	๙๓ ม.๗ ต.เพ็กใหญ่

ด้านที่ ๒ ด้านหัตถกรรม

ลำดับ	ภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ทอเสื่อกก	นางเกษร ประเสริฐ	๕ ม.๑ ต.เพ็กใหญ่
๒	ทอเสื่อกก	นางจุฑามณี คำปิ่น	ม.๖ ต.เพ็กใหญ่
๓	สานแห / สานอวน	นายทอง ศรีกุดเรือ	ม.๔ ต.เพ็กใหญ่
๔	สานแห / สานอวน	นายบังสิ อาดปะระ	ม.๖ ต.เพ็กใหญ่
๕	จักสานไม้ไผ่	นายน้อย คำใจ	ม.๖ ต.เพ็กใหญ่
๖	กลุ่มจักสานไม้ไผ่ (สานหวด)	นายนิพนธ์ บุปผามาตะนัง	ม.๗ ต.เพ็กใหญ่
๗	กลุ่มทอผ้าฝ้าย	นางสมควร สารวรรณ	ม.๘ ต.เพ็กใหญ่
๘	กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า	นางยุพิน บุตรวิชา	ม.๘ ต.เพ็กใหญ่
๙	กลุ่มทอผ้าไหม บ้านทุ่งแค	นางนวล น้อยจันทร์	ม.๙ ต.เพ็กใหญ่
๑๐	กลุ่มทอผ้าไหม	นายพุทธ โพธิ์หล้าม	ม.๙ ต.เพ็กใหญ่
๑๑	กลุ่มประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุรีไซเคิล	นางสุคนธ์ ทุมพัง	ม.๑๑ ต.เพ็กใหญ่
๑๒	ประดิษฐ์บายศรี	นางทุมมา บัวคำ	ม.๗ ต.เพ็กใหญ่
๑๓	จักสานไม้ไผ่	นายทองพูล คำคุณ	ม.๒ ต.เพ็กใหญ่

ด้านที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม

-

ด้านที่ ๔ ด้านแพทย์แผนไทย

- การใช้สมุนไพร รักษาบำบัดโรค เจ้าของภูมิปัญญา นางปัทมพร หนองแก

-

ด้านที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

-

ด้านที่ ๖ ด้านศิลปกรรม

ลำดับ	ภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ดนตรีพื้นบ้าน “วงพิณแคน”	นายจันทร์โท ธรรมทินโน	ม.๕ ต.เพ็กใหญ่
๒	ดนตรีพื้นบ้าน “เป่าแคน”	นายบุญเลี้ยง คำแก้ว	๙๑ ม.๘ ต.เพ็กใหญ่
๓	ดนตรีพื้นบ้าน “เป่าแคน”	นายคำหล้า นาทาม	๕๗ ม.๗ ต.เพ็กใหญ่
๔	ดนตรีพื้นบ้าน “ลำกลอน”	นางหนูจี สุดสะอาด	๑๗๘ ม.๙ ต.เพ็กใหญ่
๕	การละเล่นพื้นบ้าน “กาพย์เซ็ง”	นายเช่อม บัตรมาตย์	ม.๒ ต.เพ็กใหญ่
๖	การละเล่นพื้นบ้าน “กาพย์เซ็ง”	นางรำไพ พาพलगาม	ม.๒ ต.เพ็กใหญ่

ด้านที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม

- การใช้ภาษาถิ่นบ้านโนนหอม นายกองเหรียญ บาลี ม.๘ บ้านโนนหอม
- บทร้อยกรองพื้นบ้านอีสานและลาวโบราณ (ผญา) นายเช่อม บัตรมาตย์ ม.๒ บ้านยานาง
- กาพย์เซ็งบั้งไฟ นางรำไพ พาพलगาม ม.๒ บ้านยานาง

ด้านที่ ๘ ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๑	มัคนายกวัด	นายใบศรี ประธงศิลป์	ม.๘ บ้านโนนหอม ต.เพ็กใหญ่
๒	พราหมณ์พิธีกรรมศาสนา	นายจำรัส พลช่วย	ม.๑ บ้านสระบัว ต.เพ็กใหญ่
๓	หมอเป่า	นายสุนิตนันท์ งานหมั่น	ม.๔ บ้านโคกสี ต.เพ็กใหญ่
๔	หมอเป่าสูวัด	นายวรรณ ชันประเสริฐ	ม.๑ บ้านสระบัว ต.เพ็กใหญ่
๕	หมอเป่า	นายจวง พลแสน	๑๔๗ ม.๙ บ้านทุ่งแค ต.เพ็กใหญ่
๖	หมอเป่า	นายสิงห์ หงษ์บุญ	๑๓๐ ม.๙ บ้านทุ่งแค ต.เพ็กใหญ่
๗	หมอเป่า	นายไพบุลย์ พิมพสวัสดิ์	๕๓ ม.๙ บ้านทุ่งแค ต.เพ็กใหญ่
๘	หมอเป่า	นายหวน ภัยแก้ว	๑๘๕ ม.๙ บ้านทุ่งแค ต.เพ็กใหญ่
๙	มัคนายกวัด	นายอุ้น คงไธสงค์	ม.๒ บ้านยานาง ต.เพ็กใหญ่
๑๐	บายศรีสู่ขวัญ	นายอนันต์ โหมदनอก	๑๙๔ ม.๒ บ้านยานาง
๑๑	ศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นายพงษ์สันต์ แก้วชนะ	๒๗ ม.๙ บ้านทุ่งแค
๑๒	ศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นางสมบุรณ์ แพนน้อย	๒๘ ม.๑๐ บ้านโนนแต่
๑๓	ศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นางเกสร ประเสริฐ	ม.๑ บ้านสระบัว ต.เพ็กใหญ่
๑๔	ศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นางปัด ปุ่งโพธิ์	ม.๒ บ้านยานาง ต.เพ็กใหญ่
๑๕	บายศรีสู่ขวัญ	นายอุ้น คงไธสง	๑๖๙ ม.๒ บ้านยานาง ต.เพ็กใหญ่
๑๖	ศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นายประดิษฐ์ บุตรวงษ์	๑๑๑ ม.๖ บ้านหนองสะแบง
๑๗	พิธีกรรมศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นายกองเหรียญ บาลี	๑๙๑ ม.๘ บ้านโนนหอม
๑๘	ศาสนาวัฒนธรรมประเพณี	นางสมมุง อินทร์เข้า	๒๗ ม.๑๐ บ้านโนนแต่
๒๙.	พราหมณ์พิธีกรรมศาสนา	นายวีระ ชันแข็ง	ม.๙ ต.เพ็กใหญ่

-อาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ลำดับ	ภูมิปัญญา	เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทำขนมนางเล็ด	นายสมาน พรรณนา	ม.๑๑ ต.เพ็็กใหญ่
๒	การทำขนมจีน	นางปุ่น สีสลม	ม.๑๑ ต.เพ็็กใหญ่
๓	การทำปลาร้าบอง	นายประยวน เพ็ชรภา	ม.๘ ต.เพ็็กใหญ่
๔	การทำขนมจีน	นายสมชาย นุชิต	ม.๖ ต.เพ็็กใหญ่
๕	การทำขนมจีน	นายทองคำ ฐานวรรณ	ม.๖ ต.เพ็็กใหญ่
๖	การใช้สมุนไพรป้องกัน /บำบัดโรค	นางปัทมพร หนองแก	ม.๑๑ ต.เพ็็กใหญ่

ภาคผนวก

ข้อมูลประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น แยกตามกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านที่ ๑ ด้านการเกษตร

นางนิยม ขวากุดแซ่ บ้านโคกสี หมู่ที่ ๔ ภูมิปัญญาเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

นายมนตรี ศรีอัครวิเนต ๑๙๙ ม.๑๑ ต.เพ็ทใหญ่ เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

นายทองหลั่น แสงทองเกิด ๗๘ ม.๗ ต.เพ็ทใหญ่ เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสวนอินทผลาลัม

นายนนท์ เถาเบา ๘๑ ม.๘ ต.เพ็ทใหญ่ เกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โคกหนองนา

ด้านที่ ๒ ด้านหัตถกรรม

นายนิพนธ์ บุปผามาตะนัง จักสานไม้ไผ่ (सानหวัด)

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านทุ่งแค

ด้านที่ ๖ ด้านศิลปกรรม

นายเชื้อม บัตร์มาตย์ นางรำไพ พาพलगาม ม.๒ ต.เพ็็กใหญ่ การละเล่นพื้นบ้าน “กาพย์เซ็ง”

นางวิไลวรรณ กองเงิน บ้านเพ็กใหญ่พัฒนา ม.๑๑ (นาฏศิลป์)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ: กองการศึกษาฯ องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอบล จังหวัดขอนแก่น

ที่ ขก ๗๔๖๐๔/ ๒๗๖

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘

เรียน นายองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

๑.เรื่องเดิม

ด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยท้องถิ่นมีการจัดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นฐานของการสร้างทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น และสามารถพัฒนาเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น นั้น

๒.ข้อเท็จจริง

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบต.เพ็กใหญ่ มีกำหนดออกดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นปัจจุบัน (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้าย)

๓.ข้อกฎหมาย/ระเบียบ/หนังสือสั่งการ

๓.๑ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒

๓.๒ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ. ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

๓.๒ หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๑๖.๒/ว ๒๔๒ ลว. ๒๗ มกราคม ๒๕๖๕

๔. ข้อพิจารณา

เห็นควรพิจารณาอนุมัติให้ กองการศึกษาฯ อบต.เพ็กใหญ่ ออกดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

สิบเอก

(ธวัชชัย ถิ่นแก้ว)

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

- ความเห็นของผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ

- *นางสาวอภิญญา น้อยจันทร์*

(นางสาวอภิญญา น้อยจันทร์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ

- ความเห็นของรองปลัด อบต.เพ็กใหญ่

- 1 กันยายน ๒๕๖๓

(นางแพทอง มิเถาว์ลย์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

- ความเห็นของปลัด อบต.เพ็กใหญ่

- 1 กันยายน ๒๕๖๓

(นายสุพจน์ ดอนมังกุณ)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

- ความเห็นของนายก อบต.

() อนุมัติ ขอส่งการ.....

() ไม่อนุมัติ เพราะ.....

ร้อยตรี

(ประเสริฐ สีสูวอ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

กำหนดการ

ออกดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ประจำปี ๒๕๖๘

ลำดับ	วัน เดือน ปี	สถานที่	ผู้รับผิดชอบ
๑	๓ ต.ค.๖๘	บ้านสระบัว ม.๑ บ้านยานาง ม.๒	กองการศึกษาฯ
๒	๑๐ ต.ค.๖๘	บ้านนาคสะตู่ ม.๓ / บ้านโคกสี ม.๔	กองการศึกษาฯ
๓	๑๗ ต.ค.๖๗	บ้านเพ็กใหญ่ ม.๕/บ้านหนองสะแบง ม.๖	กองการศึกษาฯ
๔	๒๔ ต.ค.๖๘	บ้านโคกกลาง ม.๗/บ้านโนนหอม ม.๘	กองการศึกษาฯ
๕	๓๑ ต.ค.๖๘	บ้านทุ่งแค ม.๙/บ้านโนนแต้ ม.๑๐	กองการศึกษาฯ
๖	๓ พ.ย.๖๘	บ้านเพ็กใหญ่พัฒนา ม.๑๑	กองการศึกษาฯ